

Publicat el 9-9-2007 a "Levante - EMV".

"Unos encuentran su consuelo en un cuenco de sopa, otros en una página de Walter Benjamin. El propio Benjamin hubiera preferido la sopa." (J. Riechmann, Conversaciones entre alquimistas, Tusquets, 2007, p. 56).

Dèficits socials crònics

Ernest García *

Al País Valencià, l'última onada d'expansió econòmica no ha dut a una millora substancial dels principals problemes socials ni a la reducció d'alguns desavantatges socials tradicionals. En allò fonamental, els temps de vaques grosses s'han malbaratat.

La **pobresa** afectava el 2005 el 20% de la població: 940.000 persones (quatre dècimes percentuals més que l'any anterior) vivien amb menys de 530 € mensuals. L'associació de la pobresa amb determinades situacions - gent gran que viu a soles, dones en llars monoparentals amb persones al seu càrrec, aturats sense suport familiar...- s'ha vist reforçada.

S'ha assistit a un increment de la **desigualtat**. El 5% més ric està gastant més que mai. En canvi, el 10% amb rendes més baixes ha vist empitjorar la seua situació, participant menys en el consum. La millora de les rendes altes i el deteriorament relatiu dels grups intermedis han caracteritzat l'evolució recent a Espanya, però en el cas valencià cal afegir-hi l'agreujament de la situació dels més pobres. La desigualtat i la polarització són amenaces reals per a la societat relativament igualitària que un dia fou el País Valencià.

La desocupació persistent i massiva ha deixat pas a un model d'**atur** flexible. Ara són més fàcils tant l'entrada com l'eixida de l'atur. Això no vol dir que el problema haja desaparegut: encara figura entre els que més preocupen. A més, s'ha concentrat en els grups més febles. I l'onada de contractes temporals de baixa qualitat no ha resolt els problemes d'inserció dels (i sobretot de les) joves, que, víctimes d'una inestabilitat crònica, podrien precipitar-se a situacions ben difícils quan el signe del cicle econòmic canvie.

L'increment dels nivells de qualificació **educativa** ha estat gran. Tot i amb això, com passa des de fa molt, les xifres es mantenen per sota de la mitjana espanyola. I el desequilibri és més gran entre la gent més jove: el 2002, el 30,2% dels valencians i les valencianes entre 25 i 34 anys tenia un títol universitari, pel 36,7% al conjunt d'Espanya. El model econòmic, amb el seu requeriment de qualificacions relativament baix, contribueix a la reproducció d'aquest dèficit. Ho fa, a més, tant a l'extrem superior com a l'inferior: les xifres de població valenciana amb poca instrucció escolar continuen sent relativament superiors a les espanyoles, sense que la

distància s'haja reduït sensiblement en l'últim període.

Tot i l'increment que s'ha produït en la despesa **sanitària**, el 2003, considerant-la com a percentatge del PIB, el País Valencià és trobava per davall de la mitjana espanyola. I no tot és un problema de diners. La política sanitària està potenciant un model orientat a la curació més que a la promoció de la salut. El sistema sanitari, a més d'assegurar que qualsevol pacient reva el servei adient en el temps correcte, en el lloc apropiat i per part de professionals competents, hauria de garantir un balanç adient entre els recursos d'atenció especialitzada, atenció primària i salut pública. La sanitat valenciana aconsegueix el primer dels propòsits, encara que amb notables deficiències (llistes d'espera), mentre que incompleix marcadament el segon.

L'augment de l'edat mitjana de la població, la reducció de les taxes de fecunditat i els canvis en l'estructura familiar porten a llars de menys grandària. Això dona lloc a un tret en què les xifres del País Valencià van per davant de les mitjanes de l'Estat espanyol: més **habitacions** i més superfície per persona (la diferència no és molt gran, però sí ressenyable). La sobreocupació dels habitatges no és, en general, un problema (tot i que hi ha col·lectius que sí el pateixen).

Amb valors de 2004, la despesa en **I+D** representa l'1,07% del PIB a Espanya i el 0,9% al País Valencià. La distància és encara significativa: la despesa interna en I+D per habitant és de 161 euros al País Valencià, mentre la mitjana espanyola està en 207 euros. El tradicional dèficit estructural en aquest terreny s'accentua encara més entre el Sènia i el Segura.

En resum: la situació social no presenta cap signe especialment alarmant. És mantenen, si fa no fa, els nivells relativament satisfactoris que és van assolir amb la transició política a la democràcia, amb increments quantitatius en molts dels casos (instrucció escolar, per exemple) i canvis qualitius en alguns altres (atur, per exemple). Sí cal dir que l'onada més recent de creixement no s'ha aprofitat, ni per a superar els dèficits relatius ni per a consolidar els resultats més reivindicables. Els costos socials s'han manifestat de forma irregular: no en exclusió massiva sinó en exclusions parcials, més en deterioraments localitzats que en un retrocés generalitzat, més en millores aïllades que en un reforçament global del benestar, més com a estancament que no com a pèrdua. Al remat, el cost principal serà la suma de les oportunitats perdudes.

Aquest és, en síntesi, el balanç de la situació social del País Valencià que es presenta en un llibre col·lectiu (*La situació del País Valencià 2007: Indicadors i tendències de desenvolupament social i sostenibilitat mediambiental*) que publicarà pròximament Comissions Obreres.

* Universitat de València

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>